

SZŐLŐHEGY- JÁRÁS

VESZÉLYEZTETETT TEREP, ŐSI KULTÚRTÁJ

▷ SZÖVEG: ANCSIN GERGELY | FÉNYKÉP: ADRIÁN ZOLTÁN—TUBA ZOLTÁN

Egy – szinte tetszőleges – dél-dunántúli falu. Elindulunk a templommal, kocsmával, autóbusszmegállóval ékített, többnyire egyutcás, szalagtelkes településről. Elhagyva az utolsó házakat és a temetőt – esetleg némi gyepterület után –, elérjük a szántókat, amelyeket a kiterjedt szőlőterületek öve, a szőlőhegy követ. Ezek után az erőteljes művelés alatt álló és többnyire aktív vadgazdálkodású erdők következnek.

Ha a valóságban is megtesszük e sétát, akkor takaros pincék és présházak, nagy múgonddal és odafigyeléssel pátyolgatott szőlősorok helyett alighanem siralmas, ám mégis magával ragadó látvány fog elénk tárulni: az öreg, haldokló szőlőhegyeké

A SZENT LŐRINC-KÁPOLNA

BÖRZÖNCE EGY 50 LELKES ZALAI APRÓFALU. A FELETTE HÚZÓDÓ MAGASLATRA ZAVARBAEJTŐ BÁJJAL TELEPÜLT A SZŐLŐHEGY. AZ ITT OLY JELLEMZŐ ÉSZAK-DÉLI HÁTAKON ÉS ONNAN LENYÚLÓ ORROKON IDEÁLISAK A KÖRÜLMÉNYEK A SZŐLŐGAZDÁLKODÁSRA. SZINTE NINCIS OLYAN FALU, AMI FŐLŐTT NE LENNE „HEGY”. EZ A HEGYRÉSZ ÉPP A SZERENCSESEBBEK EGYIKE: KÖZELEBB FEKSZIK A FALUHOZ, ÍGY KIFEJEZETTEN GONDOZOTT

Százhuszezer-háromszáz: 1856 és 2016 között ennyi hektárral lett kevesebb a szőlőművelés alatt álló terület a mai országterületre vetítve. E bűvös számadat mögött hazánk egyik legfajóbb tájgazdálkodási problémája látszik körvonalazódni. A valaha pezsgő életnek helyet adó szőlőhegyek halálát és az agrár „rozsdázónak”, a külterületek szürkeingatlanjainak születését jelzi mindez.

KÖZÉPKORI EREDET

A szőlőhegyek sajátos belső szerkezettel rendelkeztek, amelyet a racionális gazdálkodás, a „józan paraszti ész” tiszta és egyszerű logikája hívott életre. Ez elsősorban a művelésben, valamint a pinceépületek elhelyezkedésében és felépítésében öltött testet. A telkek hegy felőli, meredekebb oldalát ültették be szőlővel. Volt olyan kitett-ségű lejtő, ahol a dűlők oldalát teraszosították, vagy a szüretelést megkönnyítendő kötélpályát is használtak.

A szőlőhegyek elengedhetetlen tartozékai voltak a gyümölcsfák is, de sosem a mai értelemben vett ültetvényekre kell gondolnunk, hanem az összetett táj-

FÖLDGÖMB VILÁGLÁTÓ A TREND FM-EN
CSÜTÖRTÖKÖNKÉNT 16.35-KOR.
A RÁDIÓBAN VENDÉGÜNK A TÉMÁRÓL:
ANCIN GERGELY

TREND FM 94.2
GAZDASÁGI RÁDIÓ CSOPORT

KORÁBBI MŰSORAINK MEGHALLGATHATÓK:
WWW.TRENDFM.HU

Néhány száz éve még mai ésszel szinte felfoghatatlan szerepe volt a gyümölcsösnek és a gyümölcs általános népelelmezési szerepkörének.

MEGMENTETT FAJTA

JÓZSEF MUTATJA AZ EGYIK MEGMENTETT GYÜMÖLCSFÁT – VALAMENNYI KÜLÖN SZÁMKÓDDAL ELLÁTOTT. A FAJTAMENTŐ AKCIÓNAK KOMOLYABB SZEREPE IS LEHET. AZ ÉGHAJLAT VÁLTOZÁSÁVAL FŐSZEREP JUTHAT E NÖVÉNYEKNEK, HISZ KIPRÓBÁLT TŰLÉLŐK: KI TUDJA, HÁNY ÉV GONDOZÁS NÉLKŰL IS ÉLETBEN VANNAK. ALAPOT ADHATNAK A JÖVŐBEN TERMESZTENDŐ GYÜMÖLCSFAJTÁK NEMESÍTÉSÉHEZ

A HOLLÁDI-HEGY NOVEMBERBEN

SZÉPEN KIRAJZOLÓDIK A TÁJGAZDÁLKODÁSI MODELL, ILLETVE ANNAK MARADÉKA: A VÖLGY ALJÁBAN A PINCE, KÖRÖTTE A LAPOSABB RÉSZEN A KASZÁLOGYÜMÖLCSÖS (HELYE), FELETTE PEDIG A MEREDÉLY, AHOVÁ FELFUTOTT A BIRTOKTEST. AHOLO ERDŐBORITOTSÁGOT LÁTNI, OTT SZINTE MINDENÜTT SZŐLŐK VOLTAK. A HELYI KÖZÖSSÉG ÁLTAL ÉLETRE HÍVOTT KÁMÁN-TÚRA ÉRINTI EZT A TERÜLETET

A néhai több tízezer állományból úgy 600 maradt, belőlük kezdődhetett a fajták elkülönítése és szaporítása, és már van olyan fajtájuk, ami a közösségi génmegőrző akció keretében megmenekült!

használatot mutató, ún. kaszálógyümölcsösökre, amelyeket régen egyszerűen rétnak hívtak. Néhány száz éve még mai ésszel szinte felfoghatatlan szerepe volt a gyümölcsösnek és a gyümölcs általános népelelmezési szerepkörének, s az egyik fő termelési helyszín a szőlőhegy volt. A kaszálógyümölcsösök általában nem kaptak óriási besugárzást, nehezebben száradtak ki, ami üdvös volt a szintén nagy

becsben tartott szénatermésnek. A szőlősgazdák a helyi adottságokat jól tűrő gyümölcsfajtákat szaporítottak, létrehozva ezzel egy, az adott helyre optimalizált fajtakört. Mára e fajták a táj és a gazdálkodás fokozatos átalakulásával szinte teljesen eltűntek.

A Marcali-hát északnyugati szegletében megbújó, mintegy 200 lelkes Hollád fölötti Bari-hegyen néhányan még megpróbálják életben tartani a szőlőművelés hagyományait. Kabai Gergely – aki nem mellesleg társadalomkutató – helyi szőlősgazdaként többedmagával fajtamentő akcióba kezdett. Az egykori szőlőhegy minden szegletéből összeírták a még fellelhető, régi gyümölcsfákat. A néhai több tízezer állományból úgy 600 maradt, belőlük kezdődhetett a fajták elkülönítése és szaporítása, és már van olyan fajtájuk, ami a közösségi génmegőrző akció keretében megmenekült! A kerten kívüli példányai elpusztultak, csak „bent” lehető fel élő egyed.

A PINCE

A szőlőhegyeken fellelhető, háznak tűnő épületeket helyesen pincéknek kell hívni. A hagyományos dunántúli pincék háromszatúak: középen helyezkedett el a tulajdonképpeni prészház, benne a présel és a mustkezeléshez szükséges kádakkal, dézsákkal, egyéb szerszámokkal együtt. Maga a prés gyakran roppan méretű szerkezet volt, akkora, hogy esetenként a pincét húzták a gondosan elhelyezett gép köré, mert az nem fért volna be még darabokban sem... A dülűút felőli oldalon – tehát a pince „eleje” felé – volt a szoba vagy lakókamra, a másik oldalon pedig a boros- vagy belső pince. Ebben voltak a hordók, benne a nemes nedűvel.

A klasszikus gazdálkodási forma szerint a szőlősgazda a több napot igénylő munkái alkalmával jócskán megrakott szekérrel ment fel a hegyre, vitte magával állatai egy részét, és ha kellett, velük aludt a pincében, hisz egyáltalán nem biztos, hogy a gazda helyi lakos volt.

A pince hagyományosan ún. talpas, gerendaváz, tapasztott sövényfalú, rozsszalmával fedett volt. És nem nádtetős! A nád leginkább újkori hóbort, és bár sokfelé „kéznél van”, nagyon sok törődést igényel, ráadásul nem is olcsó. A falazat sár, törekes-trágyás, vert vagy tömésfal, amelyen néhol – például a zalai Börzöncei-hegyen – látszik a gerendaváz és a csapolás – tehát a szög vagy csavar nélküli rögzítés – ősi technikája. Talán ebben rejlik e szőlőhegyek egyik értéke: ha a pincék abszolút kora nem is oly öreg, ám a legősibb hajléképítési technológiákat őrizték meg. Még olyat is láthatunk – a Bari-hegyen például 1799-es építésűt –, ahol nem volt kémény a füst elvezetésére: az égéstermék a porózus tetőzetten keresztül távozott...

Talán ebben rejlik e szőlőhegyek egyik értéke: ha a pincék abszolút kora nem is oly öreg, ám a legősibb hajléképítési technológiákat őrizték meg.

EREDETI SZOBABESLŐ

EGY HAJDANI SZŐLŐSGAZDA ÉJSZAKAI PIHENŐHELYE. JÓZSEF PINCÉJE AZ EGYIK LEGJOBB ÁLLAPOTÚ A BARI-HEGYEN. A FESTETT BÚTOROK IS EREDETIK. A FALI FOGASON NÉMET KATONÁK „GRAFFITIJE” FEDEZHETŐ FEL.

HEGYI ÖNMEGVALÓSÍTÁS

„A Balaton körül” a római hagyományokon alapulva, az Árpád-korban virágzó szőlőművelés zajlott. A tihanyi apátság alapítóleveléből már következtetni lehet a déli parti szőlésztelepülésekre – magyarázza Kabai Gergely. – A szőlőhegyek fejlődésének fontos állomása volt a hegyközségi önkormányzatok (hegybéli községek) 15. századi létrejötte. E közösségi lét egyetlen feltétele a területhez tartozás volt – függetlenül a birtokos lakhelyétől, társadalmi állásától és vagyoni helyzetétől. Hagyományosan maguk választották vezetőtestületüket, ám az autonóm rendszer lassacskán csorbulni kezdett, és a 16-17. századtól előfordult, hogy a földesúr beleszólt a hegybíró kinevezésébe vagy a rendtartások tartalmába. Sőt, a 18. században gyakran már az is megesett, hogy a hegybíró ő maga jelölte ki.

Működésük során a hegyközségek általában évi három törvénynapot tartottak, ahol mindenkinek kötelező volt megjelenni. Ekkor rendelkeztek minden fontos kérdéssről, így a telepítésekről, adás-vételről, telekosztásról, állattartásról, öröklésről és peres ügyekről. A hegyközségek éves szolgálatra alkalmazottakat is fogadtak: szőlőpásztorokat, hegymestereket. Gondoljunk csak bele: a feudális jobbágyviszonyok közepette, a robot, a tized és a röghözkötöttség súlyos igája mellett a szőlőhegy volt a parasztok egyetlen olyan bevételi forrása és tulajdona, mely az életszínvonalbeli emelkedést jelenthette, netán lehetőséget adott a takarékoskodásra vagy gyermektanítatásra! Innen eredeztethető a magyar lelkületben oly mélyen gyökeredző kötődés a szőlőművelés és a szőlőhegyi kultúra iránt.

RÉSZLETEKBE A LÉNYEG

AZ ÉPÍTÉSI TECHNOLÓGIÁKBAN, BORKÉSZÍTÉSI TÁRGYAKBAN, A FORDÍTOTT ZÁRCÍMERBEN, AZ ÁLLATKÖZLEKEDÉST MEGOLDÓ LYUKON. EGY EGÉSZEN RÉGI KÖRNYEZET ÖRÖKLŐDÖTT ÁT A PINCÉKEL A MÁBA. A HAGYOMÁNYOS FALUKÉP SZINTE TELJESEN ELTÚNT HAZÁNKBÓL, MÍG E HELYSZÍNEK A LEGEGYSZERŰBB PARASZTI ÉLETMÓD UTOLSÓ HÍRNÖKEI

A KÁPOLNA

Ahogy fejlődött a szőlőhegyek társadalma, egy idő után szükség mutatkozott a szakrális tér építményeire is. A kápolnákat valamilyen kiemelt helyre, dombtetőre, bércre építették, és a művelésből befolyt összegből tartották fenn. Időszakosan, a névadó szent napján vagy kiemelt időpontokban látogatták. Általában a szőlőművelést befolyásoló időjáráshoz köthető szentekről nevezték el: például Szent Vincéről („Ha megcsordul a Vince, tele lesz a pince”), Szent Orbánról (az Orbán-napi hideg a szőlőnek árt a leginkább), Szent Donátról (a népi-szőlőhegyi kultúrában vihar elleni oltalmazó volt).

A szőlőhegy sorsával szorosan egybeforva teltek az évszázadok a Bari-hegyi Szent Donát-kápolna életében is. A hanyatló szőlőhegyen sorsszerűen bekövetkező végromlástól az 1990-es évek első felében sikerült a helyi közösségnek megmentenie, bár teljes megújítására már nem volt lehetőség. Harangja már hosszú idő óta csak évente egyszer, a Sarlós Boldogasszony ünnepén kondul meg.

A kápolnákat általában a szőlőművelést befolyásoló időjáráshoz köthető szentekről nevezték el: például Szent Vincéről.

A SZENTEKRE OLYKOR MEGHARAGUDTAK
ELŐFORDULT, HOGY HA AZ IDŐJÁRÁS NEM KEDVEZETT A SZŐLŐTERMÉSNEK – TÖNKRETETTE A FAGY, ELVERTE A JÉG, A SOK NEDVESSÉG MIATT BEGOMBÁSODOTT – A GAZDÁK MÉRGŐKBEN A JELES NAPON BIZONY NEKIRONTOTTAK A SZENTHEZ TARTOZÓ KEGYTÁRGYAKNAK...

PUSZTULÓ PINCE LAKÓSZOBÁJA BÖRZÖNCÉN
SOK ÉPÜLETBEN MA IS MEGTALÁLHATÓK AZ EGYKORI GAZDA SZEMÉLYES TÁRGYAI: KABÁT A FOGASON, CSIZMA, MÁRIA-KEGYKÉP A FALON, SZERSZÁMOK, VAGY AKÁR EGY LELŐGÓ PETRÓLEUMLÁMPA – DÖBBENETES KORLENYOMATOT ADVA

A PUSZTULÁS FÁZISAI
A SZEMBEN ELTERÜLŐ KIS TELKEN A SZŐLŐK MÁR KIPUSZTULTAK, DE AZ AKÁCKARÓ SZIKLASZILÁRDAN ÁLL – JÓL SZEMÉLTETI, MIÉRT ILYEN NÉPSZERŰ E BETELEPÍTETT FA. EGY GAZZAL FELVERT MELLETT AZ EGYETLEN MŰVELT TELEK, TÁVOL PEDIG MÁR ERDŐ BORITJA AZ EGYKORI SZŐLŐST. A FÁKBÓL ALIGHANEM TŰZIFA, VAGY A JÓL JÖVEDELMEZŐ EXPORTCIKK, AZ AKÁC SZŐLŐKARÓ KÉSZÜL

1873-ban a hegyen 281 szőlőbirtokost és 351 kataszteri hold szőlőt irtak össze, a pusztítás nyomán 1895-re 248 holdra csökkent a termőterület.

A HANYATLÁS

Az első életveszélyes dőfés a szőlőgyökértetű, a filoxéra megjelenése volt. A Balaton déli partján elpusztította a termőterületek felét. E kataklizmát követően a Bari-hegy többé már nem tudott teljesen taplra állni: 1873-ban az akkor közigazgatásilag már Balatonszentgyörgyhöz tartozó hegyen 281 szőlőbirtokost és 351 kataszteri hold szőlőt irtak össze, a pusztítás nyomán 1895-re 248 holdra csökkent a termőterület. Az államilag ösztönzött fajtaváltás és telepítési program hatására még valamelyest sikerült a hiányt pótolni, de a területnagyság fokozatosan csökkent – annak ellenére is, hogy a két világháború között hazánk Európa 3-4. legnagyobb borexportőre volt. Érdekes ellentmondás, hogy ezzel szemben a közeli Balatonmária-fürdő és Balatonfenyves szőlészete a filoxéravész utáni programszerű és nagyarányú szőlőtelepítéseknek köszönheti a létét – de ez már egy merőben más történet.

DÉLI ROMLÁS ÉS REMÉNY

A 100 évvel ezelőtti kb. 230 birtoktestből alig 30-40-en zajlik művelés. Börzöncén ugyanennyi maradt meg a 300-400, egykor művelt birtokból.

Minden szőlőhegy sorsa más, de például a Bari-hegy 80%-a parlagon hever, a régi szőlők területének mintegy 10%-át, ha művelik. A 100 évvel ezelőtti kb. 230 birtoktestből alig 30-40-en zajlik művelés. Börzöncén ugyanennyi maradt meg a 300-400, egykor művelt birtokból. Egészen szurreális látványt nyújt a zalai dombháton 3 km hosszan elnyúló, néhol a már érett erdőben álló, omladozó pincék sora. Bennük a jókora prés, a többi szerszám, van, ahol még a hordók is. A faluhoz közelebb esőket talán még használják, a legtávolabbiakat azonban nagy valószínűséggel már 60-70 éve nem művelik.

A fiatalabbakat már nem érdekli a hegy, az öregek, akik hajdan művelték, már réges-rég Szent Mihály szekerén hagyták itt a földi létet. A tulajdonos – ha egyáltalán tud róla, hogy az – nem foglalkozik a telekkel. Sokukat megkeresik élelmes vállalkozók, akik némi fizetség vagy részesedés ellenében kitermelik a felnőtt erdőállományt, ami legtöbbször igen piac képes akác. Az invanzív fajoknak egyébiránt kiváló táptalajt nyújtó parlagokon az erdő jogilag nem erdő, a zártkerti területen felnőtt, fás szárú állományt kivágni annyit tesz, mintha az ember lenyíratná a fűvet. Mivel nem erdő, nem kell újratelepíteni, és engedély sem kell a kivágásához.

Bari-hegyi vezetőnk, Gergely mégis szenvedélyesen műveli szőlőhegyét, és kitűnő bort készít. Szomszédja, Kovács József nemcsak régi pincéjére vigyáz, hanem a szőlőhegyi szénakészítés hagyományait is életben tartja, és szőlőt is telepített. Ekkor fedezte fel az általa kialakított talajszelvényben a régi szőlőművelési technika, a szőlő-aláforgatás nyomait. Ugyanis hajdan vagy 60 cm mélyen(!) felásták a szőlőt, ez volt a legkeményebb és a legdrágább napszám.

A Bari-hegyen, nagyon apró lépésekben, talán sikerül megőrizni valamit az utókor számára: a közösség elkezdte visszatelepíteni az egykori almáskertet a Szent Donát-kápolna köré, egy kis figyelem az útszéli keresztekre is jut, és a hegyen ma már az ún. Kámán-körtúra vezet végig.

◀ A HELYI SZABÁLYOZÁS HIÁNYA

A SOMOGYI ÉS ZALAI APRÓFALVAK TÖBBSÉGE NEM RENDELKEZIK KÜLÖN HELYI SZABÁLYOKKAL A SZŐLŐTERÜLETEKRŐL, ÉS EZ KORÁNTSEM A TELEPÜLÉSEK HIBÁJA. A VALÓSÁG SZOMORÚ: NEM NAGYON VAN KINEK SZABÁLYOKAT ALKOTNI...

AZ ALMÁSKERTBEN

GERGELY ÉS JÓZSEF ALMAFÁT TELEPÍT VISSZA E HAJDANVOLT GYÜMÖLCSŐSBE A FAJTAMENTÉS HELYSZÍNÉRŐL. ILYEN APRÓNAK TŰNŐ, DE SOK MUNKÁT IGÉNYLŐ ÜGYEKBŐL ÁLL ÖSSZE AZ ÉRTÉKMÉNTÉS

A VÉG

A II. világháború után a hegyközségi önkormányzatokat felszámolták. Erre rakódott rá az 50-es években a mezőgazdasági keresetekhez képest tudatosan magasabbra beállított ipari bér, illetve az 1963-as tsz-törvény által előidézett viszontagságos helyzet. A terményt be kellett adni a „közösbe”, s ha volt gyümölcsös is, akkor a hozzájárulás mértéke is nagyobb kellett legyen. A tsz-ek a beadott területekkel nem törődtek, és az elnéptelenedés mellett már más se nagyon. Ugyanakkor, akinek maradt területe, megérte azt művelni, némileg ki lehetett egészíteni belőle a háztartást.

Az 1980-as években igen sok szőlőhegyen a hétvégi házak megépítése, a hobbikert-tevékenység került előtérbe, de a víz, villany, szilárd burkolatú út hiánya miatt ez nem vált be igazán, és az új tulajdonosok többsége hamar veszni hagyta terveit.

A TÁVOLABBI PINCÉK

A LEGKORÁBBAN EZEKET KEZDTÉK EL FELHAGYNI. EZEK ÉRTÉKTELENDEK EL ELŐSZÖR. VAN OLYAN TERÜLETREZS, AHOL AZ ERDÉSZETI ÚT SEM A RÉGI DŐLÚTON HALAD. AZ ERDŐBEN EGY VONALBA RENDEZŐDVE ÁLLNAK EGY VALÓBAN LETŰNT KOR SZOBRAI

A tsz-ek a beadott területekkel nem törődtek, és az elnéptelenedés mellett már más se nagyon. Ugyanakkor, akinek maradt területe, megérte azt művelni...

ÉSZAKI KIHÍVÁSOK

A dunántúli szőlőhegyek fejlődés- és pusztulástörténete nyilvánvalóan nem egységes. A Balaton-felvidéken sok minden másként alakult. Kecskés Péter néprajzkutató szerint az Észak-Dunántúl szőlőművelése és bortárolása a 14. század óta mind a szőlőfajták és -művelésmódok, mind a borminőség, pincekultúra és borkereskedelem szempontjából előbbre tartott, mint a Balatontól délkeletre és nyugatra eső országrészé. E vidéken a pincék képe, felépítése és anyaga is egészen más, és sokkal többen is művelnek szőlőt. Ám kihívások itt is jócskán adódnak: az elértéktelenedés és a törődéshiány ismeretlen ugyan, de a feldarabolt birtoktesteken szaporodnak a cifrábnál cifrább üdülőházak és a kötelező szőlőművelés mellett a záportározó vagy tűzvízmedence jogcímén épült fürdőalkalmatosságok klóros vizének tükrében felsejlő tókéék.

A jobbára jómódú, valamelyik nagyvárosban élő tulajdonos – miután birtokba és tulajdonba vette a zárkerti ingatlant, rajta a szőlővel, pincével – felhagy a szőlőműveléssel. A helyi, szigorúnak tűnő, de a valóságban be nem tartott szabályozás ellenére a házat megnagyobbítja, a telek egy

JÓZSEF PINCÉJE

ÁM SOKKAL ÉSZAKABBRA IS TALÁLUNK ÚTTÖRŐNEK SZÁMÍTÓ HELYSZÍNT: CSOPAK A 2015-BEN ELFOGADOTT HELYI SZABÁLYOZÁSÁVAL A SZŐLŐTERÜLETEK HAGYOMÁNYOS BEÉPÍTÉSÉT ÍRJA ELŐ. ÓRIÁSI A NYOMÁS A TELEPÜLÉS VEZETŐIN, NAGYON SOKAN SZERETNÉNEK NYARALÓT A FESTŐI BALATON-FELVIDÉKEN, DE A FALU NEM ENGED: FEJLESZTÉSI ALAPELV, HOGY CSOPAK A BOR ÉS A SZŐLŐ „OTTHONA”, ÍGY MA MÁR TELEKEGYESÍTÉSI, NEM PEDIG -DARABOLÁSI ÜGYEK ZAJLANAK A FÖLDHIVATALBAN

GERGELY A PINCÉJÉT RENDEZI

TÁRSADALOMKUTATÓKÉNT ÉS A BARI-HEGY MEGSZÁLLOTTJAKÉNT FELDOLGOZTA ANNAK TÖRTÉNETÉT ÉS KÜLÖN A SZENT DONÁT-KÁPOLNÁÉT IS. A HAZAI NAGY MÚLTÚ SZŐLŐHEGYEK HISTÓRIÁJA KORÁNTSEM TELJESEN FELTÁRT

CSEPP A TENGERBEN

A HELYI SZABÁLYOK A DÉL-DUNÁNTÚLON MÁR NEM ÉRNEK CÉLT, ÁTFOGÓBB BEAVATKOZÁS KELLENE...

részét térkövezi, és sok esetben úszómedencét is épít. Az ilyen „alulról jövő kezdeményezések” mellett a folyamat „felülről” is beindulhat. Ilyenkor az önkormányzat módosítja a saját szabályozási tervét, megváltoztatja a terület besorolását – engedve a társadalmi nyomásnak és az anyagi érdekeinek, áttemelve a kijelölt, kiszemelt területre azokat a szőlőművelésből a belterületi kategóriába...

A helyi, szigorúnak tűnő, de a valóságban be nem tartott szabályozás ellenére a házat megnagyobbítja, a telek egy részét térkövezi, és sok esetben úszómedencét is épít.

Jó példákat nyilván a Balaton-felvidékről is sorolhatunk! Sok fiatal az utóbbi pár évben ezt a térséget választja új otthonául, és kezd gazdálkodásba, illetve helyi gazdák kezdenek szőlőterületi rehabilitációba. Mindez komolyan erősíti az egyre dinamikusabban feltörekvő „újhullámos” minőségi borászatok táborát.